

Štev. 4.—XXVII.

ZVONČEK

December 1925.

Bela Krajina.

Deželica, polna prelestne lepote,
s cvetovi posuta, z gozdovi prekrita,
prežarjena z bleskom solnčne toplote,
tako preprosta, tako slikovita —
le k tebi moje misli leté,
le tebi s pozdravom se bliža srcé!

Tu hiša očetova, z mirom objeta,
z zelenjem in rožami vsa odeta,
pred njo dehteča lipa šumi.
Iz hišice se v življenja vihanje
raztekajo pota in želje in sanje,
a vanjo le ena steza drži.

To steza ljubezni je, bratstva, zvestobe,
poštenih namenov in delovnih rok,
in nanjo pribegnem iz dušne tesnobe,
kot kralj prebogati, kot dete ubog,
da v vzvišenem čuvstvu svetosti domače
zavriska mi duša in duša zaplače.

Na gričku ljubem kraj svetega Roka
pristava me zove pod strop razcveteni,
sam tu sem v bližini nebes oboka,
ves svet je stisnjen v meji zeleni —
tam zunaj je daleko, jasno obzorje,
Gorjancev tajinstvenih naše pogorje.

Tam zunaj življenje burno kipeče,
tam beg in boj za iskrico sreče,
tam našega naroda pesmi in vzdih,
na žuljih zgrajeni domovi tihi
in trte ponižne ognjeni sok,
v njem smeh in dovpt in črt in jok.

Saj svet se mi zrušil ni v ozko stajo,
ves vame je planil, odklenil srcé,
da svobodno v meni nevihte igrajo,
odmevi vseh pesmi se v duši budé,
ta svet mi je padel do srčnih globin,
tej zemlji sem vdan, te zemlje sem sin.

Pozdravljeni, logi in gaji dehteči,
pozdravljena, polja zlata planjava,
pozdravljeni, Kolpe valovi šumeči,
in bliski in gromi, v oblakih grozeči,
prestrezam vase krasoto in zlo,
tako globoko srca mi je dno!

Pozdravljena, dlan rojaka poštena,
z iskrenostjo duša ti je prepojena,
popotnika vabiš v kaščo in hram;
pogoltnila mnoge je mrzla tujina,
naposled — najboljša je Bela Krajina,
če vsi ji odpadejo, zvest ji bom sam!

E. Gangl.

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

4.

L n Kocelj se res ni obotavljal, ampak se je pričel plaziti po navpičnem skalovju. Seveda je bilo to plezanje jako težavno in nevarno. A Kocelj se še zmenil ni za težave in nevarnosti. Spretno se je dvigal s police na polico; od škrbe do škrbe se je popenjal in je obvisel tu pa tam nad globočino in se je držal samo z rokami za oster rob. Pa se je tedaj pognal z vso močjo navzgor — in glejte! Že je stal na varni

polici in se je globoko oddahnil. Tako se je plazil dobre pol ure po strmih pečinah. Čez pol ure pa je dospel srečno na vrh gore, ki je bil ploščat in pokrit z nizko, redko travo. Ves vesel je sedel Kocelj na kamen, da si obriše znoj z obraza in da pride zopet k sapu in se malo odpočije. Vratolomno plezanje po skalovju ga je vendarle pošteno upehalo.

Ko se je nekoliko odpočil, je pričel gledati v dolino, ki je ležala globoko pod njim. Komaj je še videl zagorsko vas, toda hiš ni mogel več razločevati. Solnce je razlivalo vso svojo krasoto po tej dolinici; razlivalo jo je pa tudi po divjih, razkosanih snežnikih, ki so kipeli nad dolinico in so se dotikali z ostrimi vrhovi menda samega neba. Silna krasota se je smejala nad tem svetom, da se je pričelo Koclju tajati srce. — In Kocelj je vzdihnil, z roko je šinil preko obraza in je govoril: »Oh, kako lep si ti, zagorski svet! A kakor si lep ti, tako hudobni so ljudje tam doli na vasi.

Čemu trpiš v sebi te ljudi, ko pa so tako hudobni in grdi kot nihče na vsem svetu? Če bi bil jaz ti, bi navalil skale na vas, bi plazove nagnal na tistole vas in bi pogazil vse ljudi. Saj zaslužijo, ker so tako hudobni in nemarni... A ti ne vidiš tega, ker si prelep. A jaz vidim vse to in vem vse to.«

Kocelj se je strašno srdil na hudobne ljudi, a hipoma je utihnil, ker se mu je zazdelo, da so se oglasili nedaleč nekje čudni, skoro vekajoči glasovi. Posluhnil je in se je začudil. »Kaj je to?« se je povprašal. »Ali nemara zdihuje tu nekje umirajoč jastreb? Ali pa nemara veka mlada divja koza, ki je izgubila svojo mater?«

Še je poslušal, a tisto vekanje je bilo že utihnilo. Kocelj je že menil, da se je bil samo zmotil. Že je vstal, da bi šel naprej, a glej! Tisto vekanje se je zopet oglasilo in je bilo tako milo, da je šlo naravnost do srca. Kocelj je obstal. — »Prebita reč!« si je rekel. »To pa je res čudno. Kako ti milo zavija, da bi se jaz sam kar razjokal, če bi ne bil Jankov Kocelj... Kar za glasom pojdem in pogledam, če veka hudobec ali pa božja stvar. To ni kar tako, da bi pustil vneimar.«

In je šel res za glasom preko goličave in se je približal gostemu rušju, ki je raslo onkraj goličave. Vekanje je prihajalo vedno razločnejše in glasneje, in še preden je stopil Kocelj trikrat med rušjem, je obstal ves začuden. Tam med rušjem je čepela majhna postavica in je tiščala glavo med kolena. Kocelj ni mogel razločiti ničesar razen ogromne, črne madre, ki je tičala na tisti glavi. A Kocelj se ni ustrašil, ampak je vprašal glasno in rezko: »Kdo si, ki zavijaš tako čudno in nemarno, da se plašijo pošteni ljudje in divje koze po skalovju? Odgovori — hopsasa!«

Vekanje je utihnilo, ogromna, črna madra se je dvignila, in postavica je pokazala svoj obraz. In prikazala so se velika, zeleno obrobljena očala, prikazal se je dolg, šilast nos in gladka lica so se prikazala. Kocelj je ostrmel, da je stopil dva koraka nazaj. — »Brinceljček, pritikavec Brinceljček — hopsasa!« je zavpil. »Ali si res ti? O, seveda si ti. Saj sem te spoznal po tvojem krasnem nosku... Pa kaj delaš tu? Čemu se cmeriš in javkaš?«

Pritlikavec Brincelj ga je pogledal skozi ogromna očala in je bil ves preplašen. »Pa kdo si ti — jojmene, ki vpiješ tako strašno name siromaka? Povej mi, da se mi ne bo treba bati brez potrebe.«

»Kaj me ne poznaš — hopsasa?« je odvrnil Kocelj. »Poglej me, Brincelj, prav dobro me poglej! Štiri oči imaš, pa me boš lahko spoznal.«

Pritlikavec Brincelj ga je debelo gledal, da se mu je dolgi, šilasti nos globoko povetil. A kar nenadoma je poskočil na noge, do Kocelja je skočil in se ga je oklenil. »Ti si, Koceljček?« je zavrnil na ves glas. »Ojojmene, ti si, ljubi Koceljček?«

»Seveda sem jaz!« je odgovarjal Kocelj. »Pa kdo naj bi bil drugi, če ne jaz? — Pa kaj delaš tukaj, Brincelj? In čemu se cmeriš kakor otrok v zibelki?«

»Ojojmenel!« je odvrnil pritlikavec Brincelj. »Le izprašuj me! A rečem ti, da mi ni treba odgovarjati. Samo moj lepi nosek poglej! In moj lepi nosek ti bo povedal strašno zgodbo!«

Pa je Kocelj pogledal pritlikavčev nos in se je zavzel, da je kar roke sklenil. »Oj, Brinceljček!« je rekel v začudenju. »Resnično je strašno videti tvoj lepi nosek. Ves je obdrgnjen in zatekel. Hopsasa, pa rdeč je kakor nos Godčevega purana, kadar ga popadeta huda jezica in huda krvca... Pa kaj si delal s svojim lepim noskom?«

Brincelj je zatarnal, in tri debele solze so se mu pocile po gladkem licu. In je odgovarjal: »Ničesar nisem napravil svojemu nosku, prav ničesar. Pa kaj mu naj tudi napravim, ko ga pa imam tako rad, da bi dal življenje zanj? Ojojmenel! Vitranec mi ga je zmikastil in ni se mu smilil moj lepi nosek, pomisli, ljubi Koceljček!«

»Hm, tvoj lepi nosek — hopsasa!« je menil Kocelj. »Saj nič ne rečem, Brincelj, samo pravim, da bi mi bil ljubši marsikateri smrekov storž kakor pa tvoj nosek. A vprašam te, zakaj te je zmikastil tvoj gospodar in zakaj se mu ni smilil tvoj lepi nosek?«

Pritlikavec Brincelj si je otrl z rokavom solze z lica in je pripovedoval z žalostnim, jokavim glasom: »Saj veš — tista čaravnica je kriva vsega, tista čaravnica, ki ji je Anja Panja ime in ki sem se pri njej lani učil, kako se strižejo vevericam košati repki. Zaradi tebe

jo je obsodil moj gospodar Vitranec na več let težke ječe. Pa je bila zaprta pri nas v Črni lopi, a jaz sem jo moral čuvati kakor svoj lepi nosek. Pa sem jo tudi pošteno čuval do sinoči. Ojojmenel! A sinoči je Anja Panja ponorela, kakor si bil ti ponorel takrat, ko si bil zaprt pri nas. Za vrat me je, ojojmene — tudi za lepi nosek me je in mi ga je hotela odtrgati. Na tla me je vrgla in je pobegnila iz ječe. Naravnost v Vitrančevo izbo je letela, a Vitranca ni bilo doma. Iz omare je vzela svojo čarovniško paličico, ki ima na koncu zlat rogljiček. In je vrtela tisto paličico in je čarala. Ojojmene, pa je izginila iz Črne lope, kakor da se je pogreznila v zemljo... In sem jokal in tulil in vpil. Pa je prišel Vitranec domov. Ko je zvedel vse, je bilo joj meni! Pograbil me je, da še nihče tako. In sem ga prosil, naj me ubije; samo nosek naj mi pusti v miru. A kako ga je pustil v miru, sam lahko vidiš, Koceljček... Pa me je zapodil od sebe in mi je rekel, da se naj ne vrnem nikoli več k njemu. Samo če mu še privedem Anjo Panjo nazaj, lahko zopet pridem k njemu, ker bo vse pozabil, kar je bilo... Pa kako naj privedem nazaj čarovnico jaz siromak? — Zato pa moram v svet, a sam Bog vedi, kam naj grem?«

In je zopet zajavkal na ves glas. Koclju se je smilil in zato ga je pričel tolažiti: »Le nikar tako ne javkaj! Saj Vitranec gotovo ulovi čarovnico. Kar v njeno kočo pojde in jo pograbi, če je že ni pograbil sinoči ali pa davi.«

A pritlikavec je žalostno zmajal z glavo in je odvrnil: »Ne pograbi je več. Saj je bil Vitranec že sinoči v koči Anje Panje. A kočja je bila razrušena. Podrla jo je čarovnica in je pobegnila čez hribe in doline. Pa jo išči zdaj, če znaš, kod in kje! — Ojojmene, da je tako! Kam naj grem zdaj siromak in kam naj se obrnem, da ne umrem od hudega gladu?«

»Hm,« je rekel Kocelj, a ničesar drugega. Saj je vedel, da govori Brincelj prav, in zato se mu je pritlikavec do srca smilil. Pa je pre-mišljjal, kako bi mu mogel pomagati. Toda premišljjal je zaman. Ničesar pametnega mu ni šinilo v trdo glavo, zato se je razjezil tako jako, da je cepetnil z ного in da se je siromašni pritlikavec na vso moč pre-strašil... »Ojoj, huda krvca!« je zavpil Brincelj. »Ali ti še vedno nagaja huda krvca? Potlači jo, Koceljček, ker se je jaz strašno bojim!«

A Kocelj je zamahnil z roko in je odgovoril: »Ni huda krvca, Brinceljček, samo jezica je. Jezica pa zato, ker imam jaz tako zabito glavo, da se ne morem domisliti ničesar, s čimer bi ti pomogel... Ne preostaja nič drugega, kakor da greš z mano v mesto, kjer živé samo dobri ljudje in se bo nama godilo bolje nego kraljeviču iz devete dežele Kolovozije... Ali hočeš z mano?«

»O, seveda hočem s tabo!« se je razveselil pritlikavec. »Tudi na konec sveta bi šel s tabo, samo da se bo dobro godilo meni in mojemu lepemu, ubogemu nosku. Le povedi me v mesto!«

»Pa kar pojdiva!« se je odločil Kocelj. »Hvala Bogu! Našel sem vsaj družbo, da mi ne bo dolg čas. Pa kar pojdiva v Rateče, da sedeva na vlak... Ali imaš kaj denarja s seboj? Veš, voznja na vlaklu stane denar. Zato pa moraš imeti denar, ker se sicer ne moreš voziti z vlakom.«

Brincelj je povetil glavo in je rekel ves žalosten: »Nimam denarja, prav nič ga nimam. O, imel sem prgišče prisluženih cekinov. A Vitranec mi jih je odvzel, ko me je zapodil... Pa kaj bo zdaj, Koceljček, ko nimam denarcev?«

»Hm — hopsasa!« je pomislil Kocelj. »Prebita reč, da nimaš denarcev! Pa bo težko zame in zate... No, pa nikaar ne povešaj glavel! Tolar imam v žepu, bel tolar. Tolar pa bo zadostoval za naju oba. Kar pojdiva, Brincelj!«

»Ojojmene — juhu!« je zavriskal pritlikavec Brincelj in se je oklenil Koceljeve roke. »Saj sem že rekel, da ni boljšega človeka na svetu, kakor si ti, Koceljček! V mesto pojdiva, v mesto! In tam bo varen moj lepi nosek. Povej mi, Koceljček, zakaj pa moraš v mesto, ko imaš doma lepo in čedno bajto...«

A Kocelj je zmigal z glavo in ni hotel ničesar povedati. »Tiho, tiho!« je rekel tako čudno, da je pritlikavec že menil, da je Kocelja že zopet pograbila huda krvca. Zato ga je potegnil za suknjič in je prosil: »Nikar, Koceljček, nikaar! Saj nočem ničesar vprašati... Kar pojdiva, da bova prej v mestu!«

In sta se napotila skozi gosto rušje. Pritlikavec Brincelj je bil ves vesel in je pozabil na svoj lepi, zatekli in razdrapani nosek. Kocelj je molčal in je le tu pa tam pogledal na smešnega pritlikavca. Pa se je vsakokrat veselo namuznil... »Oj, hopsasa!« si je rekel naposled. »To bo veselje v mestu in to se bodo smejali dobri ljudje, ko jim bom kazal Brinceljčka! Cekini mi bodo padali v nastavljeni klobuček. Potem pa si sezidam hišo, ravno tam, kjer mi je stala bajta. Krivogledi stric bo robantil in robantil bo divji birič. Jaz se bom pa smejal.«

(Dalje prihodnjič.)

STRIC PAVLE:

Izprehodi po Beogradu.

(Dalje.)

Kraljev trg je po spodnjem delu zasajen s parkom, ki pa je precej zapuščen. Ni čuda! Na njegov rob in vanj so postavili peki in mesarji svoje kolibe, ob njem in v njem prodajajo vsak dan zelenjavo in sadje, kuretino in vse, kar je še vsakdanjih kuhinjskih potreb; ob park in vanj je stisnjena »velika pijaca« — tržnica — ki mu ne veča lepote. Kakor je ta »pijaca« že stara, je prav, da je le še začasna; že danes gradi Beograd prostrano, moderno tržnico na Zelenem vencu zahodno malo pod Terazijami, v načrtu pa ima za najkrajši čas še tri druge take tržnice. Ko bodo vse te zgrajene, se umaknejo zelenjadarji, branjevke, kokošarji, mesarji in peki tudi iz parka na Kraljevem trgu, njihove lope in kolibe izginejo in trg dobi tudi v spodnjem svojem delu, ono velikomestno lice, ki ga ima v zgornjem. Tu ga zapira dvoje velikih

Staro (levo) in novo (desno) vseučilišče na Kraljevem trgu

poslopij beogradskega vseučilišča, pod njima so široke pločadi in dva kolovoza, ki ju deli podolgovat ograjen nasad. Omenimo spodaj pod parkom še nizko »upravo grada Beograda«, ki se skoro povsem skriva za parkom samim, v tem pa bronast spomenik srbskega znanstvenika dr. Jos. Pančića, dalje, da stoje na levi in desni ob trgu razna poslopja, ob katerih se spušča ulica nizbrdo v mestni del proti Dunavu, pa smo zaključili sedanjo sliko Kraljevega trga. Zaustaviti pa se moramo ob njegovi preteklosti, zakaj tudi na tem prostoru je tekla kri za srbsko svobodo.

Bilo je leta 1868. Miša Anastazijević je baš dozidaval ogromno poslopje »Kapetan-Mišino zdanje«, ki je danes takozvano staro poslopje beogradskega vseučilišča. Na obeh straneh tega »zdanja«¹ so bile v nizkih poslopih turške trgovine in delavnice, kavarne in slaščičarne; desno pred »zdanjem« je bilo staro turško »groblje«, na levi pa je že tedaj bila »pijaca«. Po njej so stale lope brez vsakega reda, med njimi pa so ležali še turški nagrobni kameni z izklesanim, zeleno pobarvanim »čalmom« na vrhu. V kričanje prodajalcev in kupcev se je mešal lajež psov, ki so se v krdelih podili po »pijaci«.

Kako veličastno je moralo biti tedaj »Kapetan-Mišino zdanje« sredi vse te pritlikavosti! Že tedaj se je dvigala na njegovi strehi steklena terasa, odkoder moreš zreti dol na junaško Šumadijo in preko Save in Dunava na bogato Vojvodino vse tja do Fruške gore — vso ono sveto srbsko zemljo, ki je ječala takrat pod tujim robstvom. In Srbom, ki so si še v mestu tedaj delili gospodstvo s Turki, se je moralo zdeti to mogočno poslopje prorok lepe, velike bodočnosti, kažoč jim s svojega razglednega stolpa njihovo domovino, Turkom pa prorok njihovega ponižanja in zatona njihove nekdanje slave...

In kakor da je bilo »Kapetan-Mišino zdanje« res klicar v svobodo, je prejelo ognjeni krst, še preden je bilo dogotovljeno. V prvih dneh junija 1862. l. je dal Ašir-paša, tedanji turški poveljnik na Kalimegdanu, mesto obstreljevati; največ izstrelkov je padalo na sedanji Kraljev trg in prvi srbski ranjenci so našli zavetišče v »zdanju«. Dočim pa so si Srbi dotedaj še delili gospodstvo nad mestom s Turki, so prinesli ti boji Srbom novo svobodo: Turki, ki so se pred obstreljevanjem umaknili v grad, se niso vrnili v mesto več kot gospodarji... »Kapetan-Mišino zdanje« je stalo na tleh srbskega gospodstva.

S pismom od 12. februarja 1863. l. pa je Miša Anastazijević javil srbski vladi, da predaja »Kapetan-Mišino zdanje« brezplačno srbski državi, ki naj nastani v njem srbsko visoko šolo. Od tedaj služi to poslopje prosvetnim namenom srbskega plemena.

A bojna vihra je še v drugič prihrula nadenj. Leta 1914. so Avstrijci in potem še Nemci namerili nad Beograd težke topove, prizanašali niso niti vseučilišču ter rušili v njem dragocene zbirke, medtem ko so dijaki zapustili šolo, da branijo svojo domovino. In ko so zavzeli srbski sovražniki Beograd, niso prizanesli niti napisu na vseučilišču, ki naznanja, da je podaril to poslopje »Miša Anastazijević svom Otečevstvu«. Napis je v cirilici, v tem pismu pa je zrl Nемеc le srbsko željo za svobodo in samostalnost. Šele po končanem osvobojenju so se vrnile črke visoko nad vhod starega vseučiliškega poslopja, od koder naznanjajo velikodušnost Srba za svoj narod.

Novo vseučiliško poslopje, ki ga od starega deli Vuka Karadžića ulica, je iz mlajše dobe. —

¹ »Zdanje« — zidanje (zgradba).

Vrnimo se s Kraljevega trga vzporedno z Mihajlovo proti mestnemu središču! Gremo po Vasa Čarapića ulici, na kratko: po Vasini, imenovani po onem Karađorđevem junaku, ki je našel na Andrejevo l. 1806. svoj konec pri Stambulkapiji.¹ Baš v tej ulici, posebno na njenem koncu, proti kateremu smo se obrnili, je poteklo tedaj največ krvi za osvobojenje Beograda izpod turškega gospodstva. Tu na koncu sedanje Vasine ulice je bila Stambulkapija, s svojimi mogočnimi kamenitimi podboji vzdana v mestno ozidje, vsa obita z železnimi ploščami. Tu so jurišali Karađorđevi junaki ter si priborili vstop v mesto, ki se je tedaj tu začenjalo. Zunaj mestnega ozidja se je golota šele potem začela polagoma polniti s poslopji; med njimi je bila najvišja enonadstropna Kolarčeva hiša, v kateri je danes glavna pošta. Ko so porušili mestno ozidje, je padla tudi Stambulkapija in na prostoru pod njo je danes širok trg.

Palača Jugoslavenske banke

Gredočim po Vasini ulici proti trgu, se nam odpira pogled na palačo Jugoslavenske banke, še preden smo dospeli nanj. In prej ko zavijemo na trg, vidimo »Narodno pozorište« (gledališče), na trgu samem pa nas pred vsem zanima veličastni spomenik kneza Mihajla ali — kakor mu na kratko pravijo — »Knezov spomenik«.

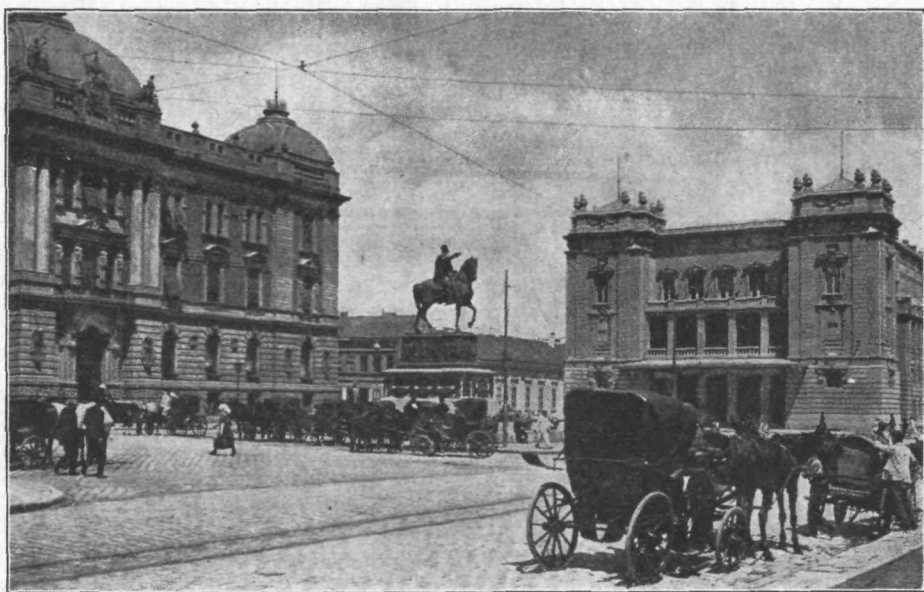
Na visokem, ovalnem in prostornem kamenitem podstavku, ki ga na vrhu opasujejo bronasti reliefi, prikazujoč prizore iz knezovega življenja, sedi na mogočnem bronastem žrebcu prav tak kip kneza Mihajla. Desnico ima iztegnjeno, kakor da s konja poveljuje četam. Na kamenitem podstavku čitamo imena glavnih krajev, ki jih je knez Mihajlo priklopil srbski kneževini: Soko, Užice, Šabac, Kladovo, Smederovo, Beograd — na zadnji strani pa je napis: »Knezu Mihajlu M. Obrenoviću III. blagodarna Srbija«. Ograjo tvorijo ogromne

¹ Kapija (turško) = vrata. Mestnih vrat je imelo ozidje starega Beograda šest.

železne verige, upogibaje se od stebriča do stebriča, ki stoje na štirih voglih okrog spomenika.

Veličastnost, ki veje iz tega spomenika, kaže res hvaležnost srbskega naroda svojemu vladarju; moč pa, ki jo očituje ves ta kip, te opozarja na tega največjega vladarja iz rodu Obrenovičev, živečega svobodi svojega naroda ter gospodarskemu in prosvetnemu napredku osvobodjene srbske zemlje.

Tudi ozadje, ki ga ima spomenik, je prilično. Tvori ga ponosna palača »Uprave fondov«, največjega državnega denarnega zavoda, ki oskrbuje razne ustanove ter daje posojila in podpore za gradbo raznih javnih naprav.

Spomenik kneza Mihajla pred palačo Uprave fondov; na desni Narodno pozorište.

Na desni od spomenika zapira trg že omenjeno Narodno pozorište. To je novo gledališče, ki smo o njem že govorili. Na zgradbi vidimo dve letnici: 1869 in 1922. Leta 1869. je bilo na tem mestu postavljeno prvo gledališče, ki pa je sčasoma postalo premajhno; zato so ga razširili in prezidali povsem na novo. Novo gledališče so hoteli otvoriti ob štiridesetletnici prvega; a svetovna vojna je prekržala tudi ta načrt, in tako je bilo otvorjeno šele l. 1922.

Knezov spomenik bi pač ne mogel stati na primernejšem prostoru in v primernejši okolici, kakor stoji: palača Uprave fondov kakor da pripoveduje o delovanju knezovem na pridobitnem torišču, o njegovi skrbi za prosveto pa govori stavba Narodnega pozorišta. Saj je bil

med njegovimi ustanovniki tudi knez sam; malo preden so začeli z zidanjem starega gledališča, je sicer umrl brez oporoke, a po njegovem ustnem naročilu še pred njegovo smrtjo je bilo izplačanih za to zidanje iz njegove zapuščine 6500 zlatnikov.

Ob vsej lepoti spomenika in njegove okolice bo tujca na tem mestu nekaj motilo: okrog spomenika so razporejeni čakajoči izvoščki in avtomobili, ki zapirajo svoboden pogled. Domačini so menda že vajeni na to in jih ne moti, tujcu pa se nehote zdi, da je Beograd že jako pozabil na hvaležnost, ki naj bi jo ohranil temu knezu...

(Dalje prihodnjič.)

Novo leto.

*Novo leto, novo leto
v svetonočnem snu spočeto! —
Tiho je umrla pesem
rožnih polj, zelenih šum,
tiše kot večerne sence
sanje so zbežale proč...*

*Pa je duša vztrepetala:
kakor slutnja novih čarov,
kakor bajnolep spomin
z vsemi rožami v laseh,
z vsemi zvezdami na čelu,
z vsemi zarjami v očeh,
z vsemi blagimi smehljaji
na drhtečih ustnih —
šla je mimo Sveta noč....*

*In so nade oživele
in so sanje zacvetele:*

*Novo leto, novo leto
v svetonočnem snu spočeto —
daj, da tvoj mogočni vitez
sveti Jurij
s svojim vrancem neugnancem
se požuri!
V zmajevi oblasti čaka
nanj kraljičica prelestna —
mlada Vesna —
čaka, čaka, bridko plaka:
»Pridi, pridi
hrabri moj junak, rešitelj,
pridi, pridi,
dvigni svoj orjaški meč,
da po nageljnih opojnih
sladko spet bo zadišalo,
da bo v srcih nepokojnih
z jasnim svitom zasijalo
tisoč novih, zlatih sreč!«*

Miroslav Kunčič.

DR. FR. ZBAŠNIK:

Miklavž.

(Konec.)

eta so potekala. Mirko je bil že samostojen trgovec. Oče mu je bil zgodaj umrl in zato je moral on kot edini sin razmeroma še mlad prevzeti vodstvo trgovine, ki je bila že od pradedu v hiši.

Šlo je dolgo vse po sreči. Toda nenadoma so prišli tudi za trgovca težki časi. Vojna je bila vse zmedla. Denarju je vrednost opešala, nihče ni več vedel, koliko je kaj vredno in koliko časa bo ta vrednost trajala. Mirko se je bil dal zavesti, da je nakupil velike množine blaga, ki mu je kmalu na to cena hudo padla. Imel je velike izgube. Izkušal se je na razne načine rešiti iz stiske, a vsa njegova prizadevanja so bila zaman. Bil je uničen. Svojih upnikov ni mogel več zadovoljiti in moral je to naznaniti sodišču, ki je uvedlo o njegovem imetju predpisano postopanje.

Za Mirka in njegove ljudi, zlasti pa za njegovo priletno mater so se začeli tistikrat strašni časi.

»O Bog, o Bog,« je tarnala starka, ki so ji bile zorale skrbi globoke brazde v obraz, »kdo bi bil mislil, da ućakam še kaj takega na svojo starost! Ali ni nobene rešitve? Ali se tvoji upniki nikakor ne marajo poravnati?«

»Tuji bi se, domači pa so trdi kot kamen!«

»To so tisti, ki so že davno hrepeneli po našem posestvu! Naša hiša stoji na preveć ugodnem prostoru za trgovino, zato bi si jo radi prisvojili! O kaj si mislil, Mirko!«

»Nesreća je to, mati, ne moja krivda! Nisem sam zabredel... Mnogo je takih!«

»Oh, tik pred smrtjo naj se še selim iz svojega ljubljenege doma! Ali res ne moremo odvrniti nesreće?«

»Moral bi se zgoditi čudež!«

»Časih so se godili!...«

Starka se je na glas razjokala. In tudi sin si je začel brisati solze. Trpel je sam grozno, a huje ga je bolelo to, da je videl trpeti svojo dobro, ljubljeno mater. Koliko dobrot je v svojem življenju izkazala njemu in drugim, zdaj pa — tako plaćilo!

Mati je hotela baš zopet nekaj izpregovoriti, ko je na stopnicah pozvonilo. Oba sta se zdrznila in drug drugega sta pogledala. Nesreća ju je bila tako potrla, da ju je vsaka stvar vznemirjala in sta se vedno bala, da bi ju ne zadelo še kaj hujšega. Sin je hotel že iti pogledat, ko se prikaže pri vratih služkinja in naznani, da prosi za vstop neki gospod, ki ga ne pozna.

»Naj pride!« pravi mati. »Nevljudni ne smemo biti. Ampak kdo bi to bil?«

Sin je skomizgnil z ramami. Ni si mogel misliti, kdo bi prihajal. Oba sta bila pa še bolj začudena, ko stopi v sobo obema popolnoma tuj človek. Tujec je opazil njuno osuplost in smeje pripomnil: »Kakor je videti, se prav nič več ne poznamo!«

»Zares, ni mi čast, da bi vas poznal!« je odvrnil Mirko.

»In vendar sem bil že pri vas! Natanko pred trideset in tremi leti!«

»Kaj pa, če se motite, gospod!« je podvomil Mirko. »Morda ste bili v kaki sosedni hiši — v tolikih letih, zlasti če vas tu ni bilo, se marsikaj pozabi in zamenja...«

»Ničesar nisem pozabil in nič ne zamenjujem! Le pomislite nekoliko, morda se pa le spomnite na neki dogodek...«

»Pa da natanko pred trideset in tremi leti?«

»Da! Na današnji dan pred trideset in tremi leti je bilo. Ali ne veste, kaj je danes?«

Mirko je preudarjal malo, a ni se spomnil.

»Poglejte vendar v koledar!« je silil tujec.

Mirko se je res ozrl na steno, kjer je visel koledar.

»Hm, šestega decembra!« je ugotovil. »Sveti Miklavž!«

»Ah!« je vzkliknila mati. »Zdaj se mi nekaj svetlika! Vaše poteze... Vi da bi bili tisti?... Mirko, ali si popolnoma pozabil na tistega dečka, ki ga je bilo davno, davno zaneslo nekoč k nam baš na Miklavžev dan? ... Toliko let da je od tistih dob?«

»Da!« je potrdil prišlec ter segel Mirku v roko. »Ali se zdaj spominjate tudi vi?«

»Spominjam!« je odvrnil Mirko. »Čelo na to se spominjam, kako sem vas bil nahrulil tistikrat. Saj me je bilo dostikrat tega sram, dokler nisem končno res na vse skupaj pozabil!«

»No, če je bil sprejem malce neprijazen, je bila pa odškodnina zato tem večja! Jaz nisem ničesar pozabil! Vsak dan sem se vaju hvaležno spominjal in se vaju bom do konca dni! Ta spomin je bil vedno najlepši v mojem življenju!«

»Pa kako to, da se do danes niste nikdar zglasili pri nas?« je vprašala stara gospa.

»Dokler sem bil v zavodu, kamor sem bil prišel po vaši naklonjenosti, ni bilo prave prilike za to in tudi upal se vas nisem nadlegovati. A kadarkoli nas je ob skupnih izprehodih privedla pot mimo vaše hiše, sem se vselej s solznimi očmi spominjal tistega jutra, ko ste me bili tako bogato obdarili in me vzeli v svoje varstvo. Kaka sreča je bila to zame, da sem prišel tistikrat k tako dobrim in usmiljenim ljudem! Bog ve, kaj bi bilo postalo iz mene, če bi se ne bili vi, draga gospa, zavzeli zame!«

»Storila nisem za vas nič več kot za marsikoga drugega, ki je bil enako potreben!« je odvrnila gospa. »Zapuščeni otroci so mi bili od nekdaj najbolj pri srcu! Pa kod ste potem hodili, ko niste bili več v zavodu?«

»Neposredno iz zavoda sem prišel k trgovcu na kmete. Zglasil se je bil v zavodu, da bi dobil, ako mogoče, kakega trgovskega vajenca in ker sem bil jaz baš na tem, da zapustim zavod in sem mu bil všeč, me je vzel pač s seboj. Kam me je potem še vse zanesla usoda, o tem sedaj ne bom pravil. Predolga povest bi bila. Samo to naj omenim, da sem videl mnogo dežel in da sem bil naposled mnogo let v Ameriki, od koder sem se šele pred nekoliko tedni vrnil, ker se mi je stožilo po stari domovini.«

»In kako se vam je godilo po svetu?« vpraša Mirko.

»Hvala Bogu, imel sem srečo!«

»Pa da ste se baš na sv. Miklavža dan zglasili pri nas!« se čudi gospa.

»Morda bi se sploh ne bil, zakaj mislil sem si: saj so že itak davno pozabili nate, kaj bi se torej vsiljeval! A zgodilo se je, da mi je pred nekoliko dnevi nekdo pravil o nezgodi, ki vas je doletela. Saj mislim, da mi ne boste šteli v zlo, da sem pozvedoval po svojih dobrotnikih! Malo sem še razmišljal, kaj naj storim, a danes ob obletnici onega zame toli pomenljivega dogodka mi kar ni dalo več miru in moral sem stopiti do vas...«

»Da nam izrazite svoje sočutje, kaj ne da?« vzdihne gospa in si otare solzo. »Dober človek ste, hvala vam!«

»Kaj bi imeli od tega, če bi bil prišel samo z namenom, da vam izrečem svoje sočutje? Ne, dovolil bi si, da vam ponudim svojo pomoč! Upam, da se vam ne bo zdelo za malo...«

»Dobri prijatelj,« pripomni Mirko, »bojim se, da niti ne slutite, kako je zavožena moja stvar! Treba bi bilo težkih tisočakov...«

»Natanko vem, koliko potrebujete! Tudi o tem sem se poučil na merodajnem mestu. Zagotavljam vas, da imam toliko, da vam lahko pomagam. Ako hočete, še danes odštejem...«

»Če bi ne bilo proti previsokim obrestim... Moje posestvo je še vedno toliko vredno, da ne tvegate preveč...«

»Za zdaj naj bo posojilo brezobrestno...«

Mirko je zmajal z glavo: »Ne, tega pa zopet ne morem sprejeti. Vse, kar je prav!«

»O, kako ste še vedno ponosni! Prav tako kot tistikrat, ko je stal še ubogi capinček pred vami! Pa urediva torej stvar drugače! Sprejmite me v svoje podjetje kot družabnika! Kot tak sem dolžan, vzeti nase po razmerju obstoječe dolgove; kako si bova delila dobiček, kadar ga kaj bo, o tem se pa že še pomeniva!«

»Vi hočete biti na vsak način plemeniti!« pripomni Mirko. »No, jaz sprejem vašo ponudbo! Pozdravljen, moj dragi prijatelj in drug! Bodite uverjeni, da vam bom vedno hvaležen!«

Mirko je krepko stisnil svojemu dobrotniku desnico, potem pa se obrnil proti materi: »Oj, moja zlata mama, vidiš, ne bo se ti treba seliti iz drage domače hiše! Obvarovana si ti in obvarovan sem jaz te sramote in bridkosti!... To je vse zaradi tega, ker si bila ti vedno tako dobra!«

»To ni zaradi mene! To je zaradi blagega srca našega znanca, ki ga je menda sam Bog poslal nekoč v našo hišo, da se je vrnil zdaj kot rešitelj k nam. O, kako naj vas primerno zahvaliva, vi dobri, dobri prijatelj naš!«

»Meni ne gre prav nobena hvala! To vse, čestita dobrotnica moja, je Miklavževo delo, ki vam je hotel po nekoliko nenavadni poti poplačati vsaj deloma dobrote, ki ste jih izkazovali v svojem življenju ubožnim in pomoči potrebnim. Zakaj Miklavž je tak patron, da nosi pridnim in dobrim vse življenje, pa če jim tudi ne ponudi svojih darov vselej — na krožniku!...«

Vsem trem je zaigral smehlaj zadovoljnosti na ustnih ob teh besedah in še enkrat so si toplo stisnili desnice. —

Moje želje.

*Jaz sem majhen še in mlad,
veste, kaj imel bi rad?
Rad imel bi konja Šarca,
konja Šarca, oster meč,
perjanico, šlem blesteč.
Kdo ugame, kdo ugame,
kam bi jaz konjička gnal?
Gnal bi ga čez ravno polje,
ker sem vedno dobre volje
in preplaval z njim bi Savo,
Savo mrzlo in globoko,
več kot metrov sto široko
ter dospel bi v Beograd
tjakaj do kraljevih vrat.
Ko dvorjaniči zazrli
mene bi — oh, prav gotovo*

*rekli bi: »To naš je svat!«
Na stežaj bi mi odpri
zlata vrata v kraljev grad.
In pred kralja bi jaz stopil
in čestital mu za god:
»Veličanstvo! Bog vas živi
mного, mnogo srečnih let! —
Naj vam sreča spleta venec,
lovor-venec slavnih zmag,
naj ostanem v vašem srcu
sin slovenski vedno drag!«*

*In preplaval spet bi Savo
in oddiral bi na dom.
Ko dorastem, prav gotovo
vse tako jaz storil bom!*

Franjo Lovšin.

Davorin Vodenik.

Vzornemu učitelju ob odprtem grobu govoril. V. G.

sredo, dne 14. oktobra 1925, ob rani uri, ko je baš vstajalo solnce, da postavi dan, je potrkalo na nebeška vrata. Potrkalo je plaho, tiho, neodločno. — Znotraj se odzove mogočen glas: »Kdo je?«

»Jaz sem, Tine, Davorin Vodenik iz Maribora,« odgovarja tostran glas.

»Česa iščeš tu, po kaj si prišel?«

»Poklican sem bil; po sodbo sem prišel.«

»Ali si vse v redu opravil tam doli?«

»Nisem; nazaj bi šel. Ženo imam doli osamljeno, otročiče imam, ki niso še dorasli; šola je še doli, ki me potrebuje.«

»Kaj si delal tam doli?«

»Učitelj sem bil. Mladino, svoj narod sem učil. Učil sem ga, ko je bil zaslužjen, tlačjen in zaničevan; učil ga ljubiti svobodo, učil ga samozavesti, vztrajnosti in vere vase. Učil sem ga polnih 25 let. Ko je potem prišla svoboda, sem ga učil še dalje šest let, sedmega pol, učil, kako je potreba svobodo spoštovati in kake nam ona daje naloge.«

»Kaj si še delal?«

»Družinico sem imel, ki sem jo vzgajal, da bo hodila moja pota; svoje tovariše sem imel, ki sem jih navajal, kako naj služijo svojemu narodu. Šolsko deco sem imel, ki sta ji bili posvečeni moja skrb in moje delo.«

»Kakšno pa ti je bilo plačilo tam doli za vse to?«

»Učitelj sem bil. Skrb in trpljenje, ljubezen in požrtvovanje so bile moj delež. — Učitelj sem bil.« —

»Blagor njim, ki žive mladini; zakaj rečeno je bilo: ‚Pustite malim k meni, ker njih je nebeško kraljestvo.‘ Blagor njim, ki žive narodu svojemu; zakaj narod je od Boga! — Davorin Vodenik, izrečena ti je sodba!«

Tedaj so se odprla nebeška vrata na stežaj. Razblisknila se je nebeška svetloba in objela našega Tinčeta. Mogočno je zadonela rajska glasba; a sto in stotisoče grl se je združilo v mogočen zbor, da zapoje Tinčetu pozdravno pesem. Odvedo ga v to svetlobo, Tine-tova duša je šla v nebeški raj...

V tistem trenutku pa je tu na zemlji izgubila ena žena svojega moža, so štirje otročiči izgubili skrbnega očeta, sta šola in narod naš izgubila zlatega učitelja in smo mi izgubili vernega tovariša, kakršen se le redko narodi.

Samo zemski ostanki so nam še ostali, in že smo se zbrali, da tudi nje izročimo materi zemlji, da jim na temle mestu postavimo nov,

nepoznan, mrzel in tesen dom. — Velik je bil Tvoj svet na zemlji, prijatelj Tine, oj, ni mu bilo mejá — a majhen je Tvoj zadnji zemski dom, oj, kako majhen! —

In tako se bomo ločili. Šla je duša Tvoja tja v svetli raj, gre telo Tvoje, oj, v ta temni grob!

In nam? Ne ostane nič, čisto nič?! Deci Tvoji, prijateljem Tvojim, tovarišem Tvojim? —

Oj ne! Nam si ostavil dragoceno zapuščino, ki jo prejemamo polno, brez vsakih odtegljajev. Zapustil si nam svojo pot. Trnjeva je sicer ta pot, a ona drži navzgor. Zapustil si nam svoje delo. Trdo in

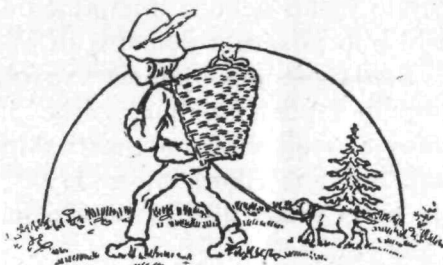

težko je sicer to delo, a ljubezen je, ki ga vrši; narod je, ki mu je posvečeno. In če bi bilo potrebno pri tem delu porositi svojo srčno kri, porosili jo bomo. Saj imamo Tvoj svetel zgled, ko si stal za svojo mladino, za narodom svojim vso življensko dobo, ko Te je ob polnem delu zrušila bolezen.

Lajšal in slajšal pa nam bo to delo svetel spomin na Tvojo osebo, na našega iskrenega in toplega tovariša, katerega pojav je zbujal vsepovsod in vsakokrat toliko privlačnosti.

In ob tem svetlem spominu nam je lažja ločitev naša. Ako Ti danes na tem mestu zadnjikrat kličemo »zbogom!« — dragi prijatelj Tine, storimo to v zavesti, da ločitev ne bo trajna. Saj hodimo Tvoje

pot, saj vršimo Tvoje delo — saj pridemo za Teboj! In ko bodo nekoč tovariši postavljali nam takle tih in hladen dom, upamo, da nam bo tam gori izrečena ugodna sodba. Da se bomo tamkaj veselo sešli stari prijatelji in znanci! Zato na snidenje, prijatelj naš!

Učenka Vida.

Ali veste, da so Vido,
našo Vido, živo srebro,
letos v prvi razred vzeli?

Mi smo srečni in veseli,
da je zrasla med učenke,
bomo vsaj tri ure v dnevnu
božji mir doma imeli!

Očka jo je prvič spremil
in povedal vse po vrsti,
kot baje so hiše v Trsti:
da se Vida rada smeje,
mnogo smeje, malo joče,
da do sto že gladko šteje
in je pridna, kadar hoče,
mirna pa samo, če spančka
in ji takrat ne nagaja
kakšna čudna, sitna muha;
da ob jutrih zgodaj vstaja,
preden se še kava skuha.
Vse je očka tam povedal,
da bi Vido prav spoznali,

in je še za njo pogledal,
ko so v razred jo peljali.
Z malo Silvo so baje jo
v tretjo klóp pri oknih dali.

Niti Vida niti očka
niti mama ni jokala,
ko je svoje živo srebro
v šolo med učenke dala.

Kaj še neki! Kdo bi jokal,
saj je vendarle veselo,
da se je življenje novo
naši Vidici začelo.

In življenje novo v hiši,
ko se lahko vsako miško,
vsako malo miško sliši!

No, seve, za kratke čase,
le po tri in štiri ure,
vendar Vida, naša Vida
hitro v učenosti rase.

Anica.

IVAN STUKELJ:

Pevec z betlehemskih planjav.

Legenda.

betlehemska planjava je sanjala. Nad njo se je razpenjalo jasno nebo z migljajočimi zvezdami, kakor da bi bilo posuto z demanti in biseri.

Sanjavost je objemala vso okolico, pastirje ob njihovih čredah, palme, oljke in druga drevesa, grmovje med bornimi pastirskimi kočami in stajami. Svečana tihota povsod...

Bliskoma pa se je nebo razdvojilo in odprlo na široko. Nebeška svetloba se je razlila po zemlji.

Pastirji, ki so se napol leže ali sede naslanjali ob drevesnih deblih, so presenečeni skočili kvišku, si zastirali oči z rokami ter zadivljeni zrlji proti nebu.

V nebesno odprtino pa so pripluli nebeški krilatci in se spuščali niže in niže proti zemlji. Njih rajsko lepi obrazčki so blesteli od miline. Odprli so usta in zapeli: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!«

Rajajoč so lebdeli v zraku, se dvigali in zopet spuščali na zemljo.

Eden izmed njih pa je stopil med gručo pastirjev ter jim oznanil rojstvo Gospodovo.

Pastirji so se odpravili ter šli iskat Dete. Angeli pa so se dvigali više in više s svojim rajskim spevom in naposled izginili v nebesni svetlobi. Nebo se je zaprlo, po njem so zopet zablestele biserne zvezdice.

Zdajci pa se je s tal dvignila truma drobnih ptičev, ki so vzletavali kvišku, a zopet se približevali zemlji. Gostoleli so in žvrgoleli in s svojimi čistimi glasovi slavili Boga. Potem pa, ko so odpeli svojo pesem, so pohiteli v hlevček k novo rojenemu Detetu. Približevali so se Detetu ter mu delali ljubke poklone. Slednjič so priskakljali naravnost na jaslice.

Skozi špranje pastirske kočje je pripihala ostra sapa.

Ptiči pa so v svojih drobnih srčecih čutili obilo toplote, ki so jo hoteli tudi Detetu podeliti. Čisto k njemu so se stisnili. In glej čudo! Ko so se dotaknili belih pleníc Detetovih, so jim poprej rjave prsi postale snežnobe.

Detetu so začela žareti ličeca, drobni pevci pa so bili tega veseli. Dvignili so se, krožili pod hlevčkovim stropom in prepevali; njihov glasovi so zveneli kot srebrne strune. Priklanjajoč se Detetu, so počasi odhajali skozi vrata.

Zunaj na planjavi pa jim je rekel oni angel, ki je prvi oznanjal rojstvo Gospodovo: »Tako vam govori Stvarnik zemlje: Mojemu Sinu

ste izkazali svojo ljubezen, da ste ga ogrevali s svojimi prsmi in slavili s svojim spevom. Razpošiljam vas po vsem svetu, tudi v najmrzlejšje kraje! Noben mraz vam ne bo škodoval, nobeno vreme vas ne bo uničilo. Tudi v najostrejši zimi se bo glasil vaš spev!« — — —

*

Ta pevec z betlehemskih planjav je — povodni kos, ki biva in gnezdi ob žuborečih vodah. Krasen ptič je to vitkega života. Po glavi in hrbtu se temnomodro, kovinasto blesti, spodaj je rjav, a na prsih ima snežnobelo liso. Vedno je živahen, urno poskakuje od kamena do kamena, od skaline do skaline. Pri vsakem skoku ti pocincuje, kakor bi ti delal ljubke poklone.

Zdaj in zdaj pa se ti zapraši v najhujšem mrazu v studeno vodo, takoj nato pa vzleti na pečino in zadovoljen otresa biserne kaplje s perja in zopet se šegavo priklanja, češ: »Pa še ti to poizkusi!«

Ob jasnih zimskih dneh, ko nam okolo obrazov brije ostri mraz, ko ne čuješ nikjer ptičjega petja, pa se ti on oglašča iz svojega zatišja ob bistrem potoku. Milo doni njegova pesem ter se topi v gostolečjih rahlih zvokih.

O božičnih praznikih nas njegovo petje živo spominja na angelski spev nad betlehemskim hlevčkom: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!«

Zvečer.

*Tiho, prav tiho je reklo
solnce: »Lahko noč!«
Vi ste bili v hiši,
a Bojan naš dobro sliši
in slišal je: Lahko noč!*

*Zemlja naša je slekla
svoj zlati, bogati plašč.
Saj veste, večerno delo
za majko se je začelo,
zato je slekla svoj plašč.*

*Prvo je dečico z loke
in s polja nagnala domov:
»Mamica čaka otroke
in vzela bo šibo v roke,
če kmalu ne bo vas domov!«*

*Nato je svojo mladino
zazibala v sladki sen:
ptičke je v gnezda poskrila,
a cvetke je v rosi umila,
nato jih zazibala v sen.*

*A sama je budna še v noči,
le redkokdaj vam zaspi. —
Ej, deca ne misli, ne sluti,
kaj majka skrbi in kaj čuti,
ko mnoge noči prebedi...*

Anica.

SVOBODAN DRAGANEC:

Molitev iskrice.

a kresni večer so zažgali mladeniči na gori grmade. Daleč okrog so letele iskrice kakor kresnice. Ena izmed njih se ujame na veji mračne smreke. Iskrica se strese, prešine jo nova moč, v njeni notrini nekaj zažari, da postane svetlejša nego zunaj. Oživljena iskrica se začne ozirati po svetu. Kaka množina različne lepote, kako lepo je postavljeno vse na svoje mesto! Plapolajoči ogenj grmade, gibčne postave človeških teles, visoko stoječe rastline dreves! Veselo vzklikne iskrica: »Kako lepo je imeti razum, kako lepo je razlikovati in spoznavati! Zdaj razločim to, zdaj razločim ono, vedno se mi odpre kaj novega, vedno nova resnica. Čudovito švigajo pod menoj plameni grmade. Zakaj ne svetim tudi jaz kakor kres? Tu v temni senci brlim, da komaj razločim samo sebe. In ti mladi fantje okolo grmade! Njih vitka telesa se zdijo kakor orjaški svečniki, kakor dve živi luči gorita vsakemu izpod čela po dve iskrici. Zakaj nisem tudi jaz vsaj ena izmed njih, zakaj gorim le jaz brez svečnika?«

Iskrica odmakne pogled od grmade in žalostna se ozre navzgor, pa se vsa iznenadena prestraši: »Tudi tam gori neskončna jasnina? In koliko mojih sestric žari in miglja tam gor! Zakaj strmijo zamišljene na svet in namežikavajo tako skrivnostno?«

Še večje začudenje prevzame iskrico, lko nehote povese oči in zagleda pod seboj v dolini zrcalno gladno jezero, kako iz njega odseva nebeški nebroj.

»Kako lepo je biti zvezdica na nebu! Zakaj nisem zvezdica tudi jaz ali vsaj zrcalni odsev ene izmed njih na jezeru?« Čimbolj se čudi iskrica, tem silnejša postaja nje radovednost, zato vzplamti in se vzpne na veji, kakor bi hotela pogledati za obzorje, kakor bi se hotela dvigniti nad zvezde: »Kaka lepota se skriva šele za grebeni gorá, nad roji zvezdá v višavi!«

Otožna omahne iskrica, obledi, na pol ugasne in vzdihne: »Ah, neskončne so moje želje, a slabe, omejene moči. Vse bi hotela razločiti in videti, vse do jedra, vse do dna. Hočem, pa ne morem! Kako me boli ta omejenost, kako trpim v nemoči razuma in volje! Lepo je biti ogenj, človek, rastlina ali zvezda. Še lepše je biti Bog, še lepše oni, ki vse ve in vse premore. Kakšen je neki Bog? Komu je podoben, ali ognju, človeku, rastlini ali zvezdi?«

Tu pa obstane iskrici pamet, kakor bi se ji stemnilo v glavi. Čuvstvo žalosti se umakne in novo čuvstvo osamljenosti in onemoglosti, odvisnosti in ničnosti napolni njeno dušico. Vsa se stisne nazadnje v čuvstvo goreče pobožnosti in šepne strahospoštljivo: »Veliki Nevidni razuma in moči, čuvaj me trpljenja in nevednosti, napolni me s svojo lučjo in močjo na potu resnice!«

Iskrica izmoli in ugasne.

FR. LOČNIŠKAR:

Učenci svojemu učitelju.

Ob proslavi 40 letnega službovanja gospoda šolskega upravitelja in pisatelja Iva Trošta v Tomišlju.

T u j a ž e n a :

*Kaj godi se danes v vasi?
Vsem žari veselje z lic;
tukaj pesmi jasni glasi,
vsepovsod veselja klic.*

*Zbira v gručah se mladina,
cvetje v rokah in laseh.
Kaj hvaležna domovina
naj proslavlja v krajih teh?*

P r v a d e k l i c a :

*Čudite se, tuja žena,
da se vsi radujemo;
danes v vseh je radost ena:
svetel dan praznujemo.*

D r u g a d e k l i c a :

*Kot čebelicam spomladi
božje rose blagoslov
polni cvetje po livadi
in odpira svet jim nov,*

*tako polnil duše naše
blag vrtnar je mnogo let
in iz svoje zlate čaše
nam dajal najslajši med.*

T u j k a :

*Govor čujem blagoglasni,
zveze vendar ne dobim;
misli svoje mi pojasni,
da se z vami veselim.*

D e č e k :

*Dviga v vasi se svetišče,
zbira v njem se mladi rod;
um bistri si, zrnec išče
za življenja resno pot.*

*Rod za rodom tja pohaja
srkat ukov sladki med;
duše k sreči tam navaja
mož, za srečo našo vnet.*

*Štiri dolga desetletja
rodu mlademu živi.
Plemenit naj sad iz cvetja
v zadoščenje mu zori!*

*Vam, gospod učitelj, hvala
danes naša iz srca:
kar nam duša vaša dala,
povrniti se ne dal*

*Setev, ki ste jo sejali
v knjige, v srca, naj živil
Domu, rodu darovali
svoje ste življenja dni.*

T u j k a :

*Blagor, blagor ti, mladina!
Srečna tvoja je mladost. —
Moja daljna domovina
ena sama je bridkost:
Sejejo tam v srca mlada
grenko seme tujih rož...
Tukaj bi ostala rada,
kjer imate dobrih mož! —*

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

(Dalje.)

Grilhi je bil res nenavadno bistrournega duha. Izumil je posebne pasti, ki so bile lovcem jako všeč. Samo Grita je pokazal izredno umetniško izrezlan nakit in slike živali, ki jih je bil vrezal na plošče iz skrilovca in na jelenove rogove. Grita je vse to občudovala.

Ko je Grilhi zagledal Grito, jo je radostno ogovoril: »Bal sem se že, da te danes ne bom videl. Prav zares, če bi ti ne prišla k meni, sem se odločil, da pridem jaz v dolino s svojih skal.« — Začel se je smejati, ko je videl preplašeni obraz svoje sestre.

»Kaj se je vendar zgodilo?« ga je vprašala Grita.

»Tako ti povem,« je odgovoril brat. »Ali veš, da si se rodila na dan, ko so bila drevesa našega sadovnjaka v lepem cvetju? In vidiš, danes so jablane zopet vse bele, in to je trinajstič od tvojega rojstva dalje. Danes je za mene praznik. Pridi in poglej, kaj ti bom poklonil!«

Stopila sta v votlino. Na stenah so visele ploščice iz skrilovca, na katere je narisal naš umetnik živali: jelene, vole, pse. Grilhi je stopil k posebni luknji, ki je bila njegovo skrivališče, in iz nje vzел dve dolgi igli za lase s širokimi bronastimi gumbi na koncu, eno ogrlico iz stekla s kovinastimi obeski in eno zapestnico, ki je bila okrašena z rezbarijami. »To je za tebe,« ji je rekel.

Grita je poskočila od veselja. Dražestna in srčkana, kar se pač spodobi za poglavarjevo hčerko, je verjela, da bo zdaj najlepša med vsemi v plemenu. Z živahno kretnjo je pridvignila svoje lase, jih zvezala z lanenim trakom in vteknila je vanje obe igli; okolo vratu si je obesila ogrlico, na roko je nataknila zapestnico in stekla je urno k skledi polni vode in v njej je motrila svojo podobo nekoliko časa vznemirjena in vsa zadovoljna. Nenadoma sta se Grita in Grilhi okrenila.

V jami se je stemnilo in pri njenem vhodu sta zagledala moža, ki je s svojo postavo prestregel dnevno luč. Bil je pravi velikan, silnih udov, velike glave, ki je bila obrastena z dolgo brado in vihrajočimi lasmi. Dvoje blestečih oči se je uprlo v Grito in Grilhija, ki sta se kar stresla...

»Kaj hočete?« je vprašal Grilhi došleca, ki ga ni poznal.

»Iščem Grilhija, izdelovalca orožja in nakita,« je odvrnil mož.

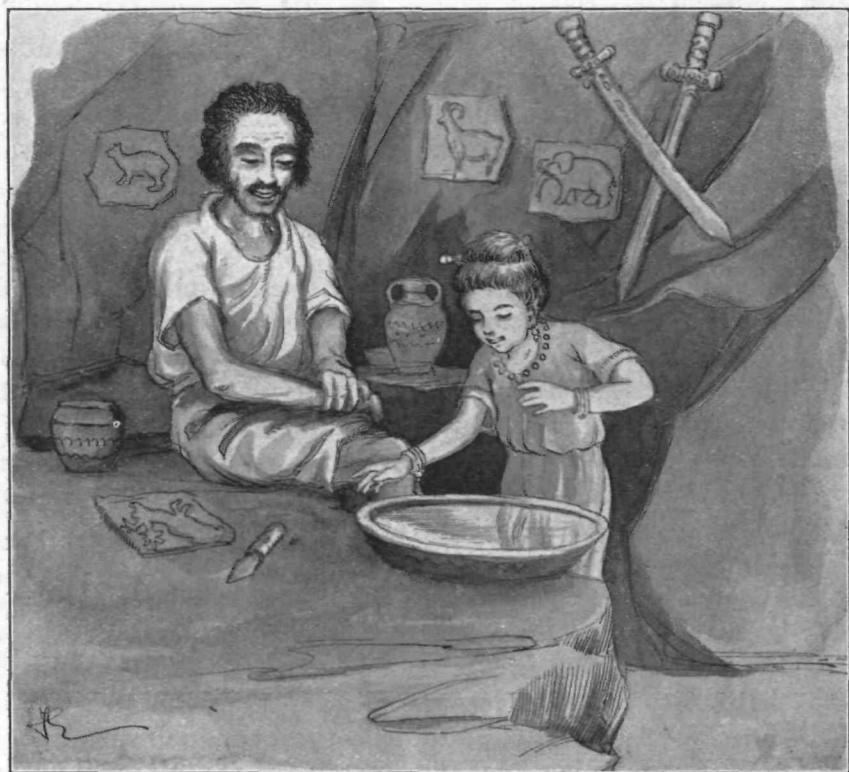
»To sem jaz.«

»Tedaj vstopim. Jaz sem trgovec in potujem od vasi do vasi ter ponujam svoje blago. Odkar sem v tej pokrajini, slišim neprestano govoriti o tebi in o tvojem orožju. Zares, to, kar narediš, je precej lepo... Ti si torej sam tukaj?«

»Da, sam s svojo sestro.«

»No, razumela se bova prav lahko,« je dejal Traho, tako je bilo ime velikanu. Pri tem se je odurno zasmeljal in je premeril od nog do glave s svojimi hudobnimi očmi ubogega in šibkega Grilhija, ki se je odmaknil od strahu...

»Poglej, prinašam ti vrečo školjk iz daljnih krajev, kamor dospesh navzdol ob reki, ki teče proti zahodu... Dam ti jih... in jaz vzamem vse, kar imaš tukaj: meče, sekire, nakit. Ali velja?«

Grilhi je odgovoril: »Odklanjam tvojo ponudbo, zakaj tvoje školjke niso nič vredne.«

Traho je pogledal izpred vhoda votline na dolino. Lončarji in livarji so bili daleč. Obrnil se je spet proti Grilhiju: »Mar mi je, če ti odbijaš mojo ponudbo. Jaz nikdar ne razpravljam, jaz vzamem.«

In velikan je stresel svoje školjke v kot in se polastil vseh dragocenih predmetov, ki jih je našel v jami. Grilhi je plakal brez moči. Grita je hotela ven, da pokliče na pomoč, toda Traho jo je nadzoroval in ji rekel s trdim glasom: »Če se premakneš, te vržem v prepad.« Sirovo se je zasmeljal in je pristavil: »Lahko si mislita, da se ne bom vrnil skozi naselbino; pokažite mi stezo, ki drži proti planinam.«

»Ni nobene steze,« mu je odvrnila Grita odločno.

Grilhi se je vzravnal in je mirno izpregovoril: »Grita, je ena steza, le odvedi tega moža po oni kozji stezi desno od jame.«

»Le ne bodi trmoglav!« je rekel Traho Griti. In je še pristavil: »Če bi se bil moral vrniti po poti ob jezeru, vaju gotovo ne bi pustil živih tukaj. Pojdimo! Naprej!«

Kozja steza, po kateri je spremljala Grita tega odurnega moža, je držala skoro navpično za votlino in se nadaljevala med skalami po dolgi in ozki soteski. Daleč zadaj se je dvigalo visoko in s snegom pokrito gorovje. Pri vходу v sotesko se je Grita ustavila in dejala tujcu: »Pojdite kar naravnost po tej soteski in potem zavijte na levo.« Mož je stopal hitrih korakov med visokima stezama, večkrat se je okrenil, da se prepriča, če ga nihče ne zasleduje. Grita je še vedno

stala na istem prostoru in gledala za njim, kako se je oddaljeval. Baš ko se je hotela vrniti v jamo k svojemu bratu, je zaslišala glasen krik... Pogledala je in Traha ni bilo nikjer; izginil je, kot da ga je požrla zemlja.

»Oh... ohe... ho!« je zaklicala Grita.

»Tukaj sem,« ji je dejal Grilhi in se posmejal. »Bil sem za vama. Eh, kaj! Ujel se je v past. Tecival!«

Kmalu sta se ustavila in Grita je bila vsa osupla. Na mestu, kjer je izginil razbojnik, ni bilo videti nobene jame.

»Poglej,« je povzel mladenič, »tukaj je bil jarek, ki so ga bili izkopali naši ljudje zato, da niso mogli do njih razbojniki, ki jih je dosti v gozdovih za onimi gorami. Prišlo mi je na um, da nastavim tukaj past. Le poglej, kako je to enostavno. Semkaj sem položil polovico debla kot nadaljevanje steze čez jarek; na enem koncu je kovinast drog kot tečaj na vratih; za njim je protiutež, ki drži past v tej legi. Kdor stopi na deblo, se to zavrti in človek polagoma zdrkne v globok jarek, ki je spodaj. Protiutež nato zopet dvigne deblo in jama je zaprta. Nemogoče je priti iz nje brez tuje pomoči, in past je pripravljena, da deluje iznova.«

»Torej... Traho?«

»Traho je na dnu... V ostalem — poslušaj!«

Velikan, ki si ni mogel pomagati v tako spretno nastavljeni pasti, je rjul od jeze. Grita je skoro trepetala, ko je slišala ta glas, ki je prihajal iz zemlje. »Pojdiva, obvestila bova ljudi,« je rekla.

In zdaj je Grilhi zmagal. Osvojil je srca vseh ljudi v naselbini. Ko so Harra-Huo in njegovi ribiči, lončarji in livarji bronu potegnili zvečer razbojnika iz jame, ko so vsi člani plemena videli na lastne oči, da je mogel šepavi in zaničevani Grilhi premagati le s svojim razumom, s pomočjo čisto enostavnega orodja, ki ga je sam izumil, tega velikana, ki ga je zdaj obvladalo komaj deset mož, tedaj so razumeli, da ima ta sanjač, čigar možgani so ustvarili že toliko lepih stvari, v sebi moč, kakršne oni nimajo v toliki meri... Radostno in glasno so ga pozdravljali in v znak navdušenja so ga dvignili na svoje rame.

Zvečer so praznovali v Harra-Huovi družini vrnitev Grilhija in poglavar je bil nanj ponosen. Grita, vsa v nakitu, je sedela zraven njega. Ravno ona je bila tista dobra dušica, ki je vedno tolažila osamljenega brata v bridkih urah obupavanja s svojo stanovito ljubeznijo... Kroga, srečna mati, je postregla z izborno večerjo. Grita pa je prinesla kolačev, ki jih je spekla mati Zrala med razbeljenima kamenenima ploščama.

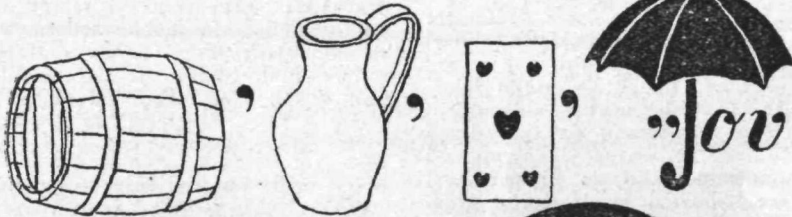
(Dalje prihodnjič.)

Zastavica v podobah.

Priobčil Fr. Mauer.

G, + =, + h š G

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev križalke v 3. številu.

I.				II.			
S	A	V	A	S	O	Č	A
A	D	E	N	O	B	E	D
V	E	G	A	Č	E	T	A
A	N	A		M	U	R	A
			III.	D	A	M	
				U	R	A	R
			IV.	R	A	C	A
Z	I	L		V.			
I	V	E	R	R	K	A	
L	E	T	O	R	J	A	V
A	R	O	N	K	A	Š	A
				A	V	A	R

Prav so jo rešili: Boris in Branko Kmet, Kranj; Vekoslav Kukovec, Celje; Deda Rušova, Ljubljana; Gvidon Hrašovec, Novo mesto; Maks in Mihael Korošec, Celje; Mara Rupena, Mirna peč; Karel in Berta Zadravčeva, Teharje pri Celju; Tatjana Grossmannova, Maribor; Franc Žele, Teharje pri Celju; učence V. b razreda v Šmarju pri Jelšah; Vladimir Jamar, Ljubljana; Betica Čeričeva, Čadram pri Oplotnici; Ivan Bezeljak, Litija; Miro Vani, Ruše; Ferdo Zgomba, Teharje pri Celju; Rudolf Schmidt, Gaberje pri Celju; Franc Ramšak, Bukovžlak; Zora Mitzka, Središče ob Dravi; Milan Voglár, Krško; Agneza Ocvirkova, Teharje; Teja Zorjanova, Maribor. — Zreb je določil najavljeno darilo Ivanu Bezeljaku v Litiji. Danes razpisujemo: Jan Baukart, Marko Senjanin.

Ko je prišel Lužarjev Stanko prvič iz šole...

Lužarjev Stanko je bil bister dečko ter je poznal že v najnežnejših letih skoraj pol sveta. Temu se ni čuditi, saj je bil skoraj vedno očetu na poti v uradu železniške postaje, se vozil z očetom ali materjo po železnici na vse strani; pa tudi doma ni nikdar zamudil nobenega vlaka podnevi pa tudi ponoči ne, ako ga ni premagal ravno spanec. Spoznal se je torej predvsem pri železnici tako pri aparatih v uradu, kakor pri oddelkih na vlaku.

Minila pa je zanj brezskrbna doba in treba je bilo iti v šolo. Njemu ni bilo nikdar dolg čas in tako si ni prav želel v šolo, da, celo bal se je šole, ker si je mislil, da potem ne bo mogel več tako točno paziti na vse vlake, ki vozijo mimo postaje. Nič kaj rad ni poslušal, če so mu pripovedovali kaj o šoli, sam se pa tudi zanj ni prav nič zanimal.

Končno pa je vendarle prišel tudi zanj prvi šolski dan. Mamica ga je že bila davno naučila vseh črk, tako da je prav moško korakal v tisto učno sobo, kjer je bilo na vratih zapisano I. razred. Pa, ojoj, učna soba malemu možu ni nič kaj ugajala. Ko-

maj je prišel domov, je to povedal tudi mami. Rekel ji je: »Veš, mamica, to je pravzaprav prevara. Prvi razred bi moral imeti ogledala in mehke sedeže, v šoli pa so same trde klopi, kakor v tretjem razredu.« Mali Stanko je pač mislil, da je tudi v šoli tako kakor na vlaku.

Zapisal dr. P. Strmšek.

Zimsko življenje v gozdu.

Vse je mirno. Niti ptičica ne začivka, le drevje poka od mraza in mokrote. Tu pa tam poluka solnce izza sivih oblakov.

Po stezi stopa stavec, nima denarja, da bi si kupil drv, zato je šel v gozd, da nabere dračja in si skuha večerjo in zakuri izbico.

Tam se oglasi vrana, ki leta preko drevja in si išče zavetišča pred mrazom. Večernica skače od veje do veje, prezeba in gleda, kje bi našla oreh ali lešnik, ki bi ga pohrustala z zadovoljstvom in za prvo silo potolažila glad. Navidezno vse, kar še ni mrtvo, obupava. A vendar pričakujemo vsi mlade Vesne. In zopet bo veselje za vladalo v sedaj polmrtvi prirodi.

Teobald Heliodor.

Velemenjeni gospod Doropoljski!

Hodim v prvi razred. Znam že dobro čitati in pisati, tako da že čitam Vaš »Zvonček«. Najlepša povest je »Prisluško van razgovor«. Prosim Vas, če priobčite moje pismo v svoj kotiček. Moj tata je poštni uradnik. Star sem šest let. Zdaj sem dobil drugi »Zvonček«. Hodim na Vrhniki v osnovno šolo. Imamo radi gospodično učiteljico. Doma sem na Vrhniki. To sam pišem.

Pozdravlja Vas

Slavko Kumer,

učenec prvega razreda na Vrhniki.

Odgovor:

Ljubi Slavko!

Preprostost Tvojega pisma mi je všeč, posebno mi pa ugaja Tvoja lepa pisava. Vidi se, da hodiš res v pravo in dobro osnovno šolo, ne pa v tisto enajsto šolo, ki je baje na Vrhniki pod mostom in si gotovo tudi Ti že kaj slišal o njej. Pa nam povej ob priliki kaj več o teh znamenitih šolah — o oni pravi in o oni enajsti pod mostom!

Spoštovani gospod!

Dovolite, da Vam napišem nekoliko vrstic. Sem učenec IV. razreda, 2. oddelka. Šolo pridno obiskujem. Nimam še nobene zamude. V šoli sta mi najljubša tale dva predmeta: zemljepis in risanje. Jako rad čitam Vaš cenjeni list »Zvonček«.

Pišem Vam tretjič, pa, žal, se je drugo pismo izgubilo.

Prosim Vas, natisnite v svoj kotiček te vrstice.

Presrečno Vas pozdravlja

Lejko Rosenstein,

učenec IV. razreda 2. oddelka, Sv. Jurij ob Taboru.

Odgovor:

V tretje gre rado; sedaj je Tvoje pismo dospelo v moje roke, zato Ti nanje odgovarjam. Da nimaš nobene zamude, to je dobro in lepo. Zamude so največja zapreka, da se ne more šolski pouk nemoteno vršiti. Ako so zamude opravičene — naj bo v božjem imenu! Ampak tisti, ki neopravičeno izostajajo iz šole, ki se rajši potepajo ali pa se doma kisajo, tisti zaslužijo brezove masti.

Ljubi g. Doropoljski!

Ker v šoli dobim in vedno čitam »Zvonček«, zato se Vam tudi jaz usojam pisati pisemce in Vas prositi, ako bi me hoteli uvrstiti v svoj kotiček.

Hodim v 7. razred osnovne šole v Metliki. Uči nas gdč. Marija Ganglova, ki nam je jako dobra.

Stanujem blizu Kolpe. Sedaj je jako velika, razlila se je čez vse bregove. Bojimo se, da ne bi odnesla mosta.

V nedeljo smo imeli koncert. Priredil ga je g. Vinko Lovšin, duhovnik v Metliki. Prišlo je mnogo poslušalcev. Najbolj jim je ugajal »Jurček«, ki je bil jako smešen. Dobro nam je uspelo.

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravlja
Marija Kočevarjeva,
Metlika.

Odgovor:

Ljuba Marija!

Upam, da Kolpa ni odnesla mosta. To se je nekoč zgodilo, a od takrat je minilo že mnogo let. Morda je še kdo starih Metličanov živ, ki se spominja tega izrednega dogodka. Znano mi je, da prirejate v šoli lepe koncerte in gledališke predstave. Zato vas moram javno pohvaliti. Sedaj

»boste lahko še uspešneje delovali, ker ste si postavili lep šolski oder. Le pogumno in uspešno naprej! In svojo gospodično učiteljico lepo pozdravi v mojem imenu!

Cenjeni g. Doropoljski!

S tem pismom sem se namenil stopiti med Vaše koticarje. Hodim v VI. razred osnovne šole pri Sv. Marku. Pišem Vam danes prvič, a če Vam je všeč, se bom še večkrat pri Vas oglasil. Najbolj me veseli risanje in telovadba. Ko je na dan sv. Katarine prvokrat snežilo, smo v šoli risali »Prvi sneg«. Pomanjšal sem risbo in Vam jo pošiljam. Prosim, da jo priobčite v eni prihodnjih števil. Gospoda učitelja imam rad, ker nas mnogo lepega uči. Posebno rad imam elektriko, ko čujem o Morzeju, o Hughesu, o indukciji, o galvanoplastiki, o Röntgenovih žarkih in o radiu. Ako hočete in dovolite, Vam tudi drugič kaj pošljem, svoje součence pa bom nagovoril, da naj tudi dopisujejo z Vami.

Pozdravlja Vas Vam vdani

Franc Markovič,
učenec VI. razr. pri Sv. Marku
niže Ptuja.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Tvoja podoba nas spominja ubogih ptičic, ki jim v letošnji hudi in ostri zimi posebno huda prede. Teh dobrih, ljubeznivih in koristnih svojih prijateljic ne smemo pozabiti, ker se nam baš sedaj ponuja prilika, da se jim izkažemo hvaležne za vse prejete dobrote. Razveseljevale so nas z milim petjem, pokončavale so škodljivi mrzčes, a sedaj jim preti mraz in glad. Dajmo, zganimo se in vračajmo dobroto z dobroto! Potresajmo ubožicam krušnih drobtin in druge piče, da jih ne pomori kruta zima! Ko pa se vrne zelena pomlad, nam bodo zopet pele in žvrgolele, da bodo z njimi vred vriskala naša vesela srca!

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Mladi risar.

Priobčil F. Z.

Rešitev vprašanja »Kaj so?« v 3. številu.

Ralski — slikar,
Skarlep — pleskar,
L. Marin — mlinar,
I. Mrz — mizar,
R. V. Rant — vrtnar,
I. Dramnik — dimnikar,
R. Veljač — čevljar,
V. T. Gorec — trgovec,
I. H. Šink — hišnik,
Zdravko Bozin (napačno tiskano »Rozin«)
— zobozdravnik,
S. Ankarič — časnikar,
N. Pikuž — župnik,
Danuljetic — nadučitelj.

